

ШЛЯХ МОЛАДЗІ

ŚLACH MOŁADZI

ІЛЮСТРАВАНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

№ 10 (152).

Вільня, 25 Мая 1939 г.

Год XI

ШТО ВЫВОЗІЦЦА З НАШАГА КРАЮ ЗАГРАНІЦУ

Гаворачы аб справах эканамічных нашага краю, асабліва з людзьмі вёскі, паўстае перад усім пытаньне: ці край наш можа быць самавыстарчальны і ці маем што вывозіць загра-
ніцу? Пытаньне, бязумоўна, вельмі важнае, амаль аснаўное для нашага адраджэнскага руху. Адказаць на яго падробна і ясна ў цяперашніх абставінах у прэсе бадай-што немагчыма... У кожным выпадку трэба ведаць, што няма, здаецца, на свеце ні аднаго краю, ні аднаго гаспадарства, якое магло-б зачыніць свае граніцы і мець да жыцця ўсё, што толькі трэба. Не здабудуцца на гэта нават такія багатыя і вялізарныя дзяржавы, як Злуч. Штаты Паўночнае Амэрыкі і СССР, бо і яны шмат розных тавараў мусяць прывозіць з загра-
ніцы. Ясна тады, што можа быць гутарка толькі аб самавыстарчальнасьці адноснай, рэлятыўнай, г. зн. ці край, аб якім будзем гаварыць, можа вытварыць гэтулькі прадуктаў, каб заспакоіць патрэбы сваіх жыхароў і даць загра-
ніцы тавараў прынамсі на такую суму, на якую выпісвае з загра-
ніцы. Калі так, дык ёсьць ён самавыстарчальным у пададзеным сэнсе, а калі экспорт (вываз) можа быць большым, чымся імпарт (прывоз тавараў з іншых зямель, з загра-
ніцы), тады край мае вялікія магчымасьці для разьвіцьця дабрабыту. Пры гэтым, бязумоўна, трэба сабе выбіць з галавы паняцьце, ці лепш мо' сказаць — пустую гутарку, што кожны, хто ўладаў, напр. беларускімі землямі, толькі да іх дакладаў, быццам дзеля таго, што яны надта бедныя. Гэта ёсьць проста пустая байка для малых дзяцей. Бо трэба ведаць, што

ня было і няма такіх дабрадзеляў, каторыя давалі-б каму-небудзь сваё багацтва толькі дзеля свайго добрага сэрца і... літасьці над беднякамі.

Цяпер прайдем да агляду экспарту і імпарту з тых зямель, дзе жывуць Беларусы. Вось-жа Пётра Крэчэўскі — Старшыня Рады Беларускае Народнае Рэспублікі, б. кіраўнік Гандлёвае Беларускае Палаты, на аснове расейскіх статыстычных дадзеных у працы сваёй «Беларусь у мінулым і сучасным» (Зборнік «Замежная Беларусь», Прага 1926г.), сьцьвярджае, што да вайны праз адну Юрбургскую мытную станцыю вывозілася загра-
ніцу розных тавараў з Беларусі на суму 4,270,000 рублёў. Апрача таго што-год адпраўлялася з Беларусі лесу на суму 60 мільёнаў рублёў. Увоз тавараў у Беларусь што-год сягаў сумы 50 міл. руб. Прывозіліся перад усім такія тавары: соль, селядцы, газа, жалеза, каменны вуголь і інш. Жылося перад вайной у сэнсе эканамічным Беларусам, ня глядзячы на агульнае ўпасьледжаньне, нязгорш — хлеба хапала, ды было і да хлеба. Такім чынам з прыточаных дадзеных бачым, што экспорт з 15-ці мільённай надвыжкай пакрываў імпарт. Самым вывазам лесу пакрываўся ўвесь прывоз тых тавараў, каторых у Беларусі ня было. Але мусім сабе ўсьведаміць, што цяпер у нашым краю гэтулькі лесу няма, як было да вайны, бо шмат яго вывезлі ня толькі Расейцы, але і Немцы. Шмат так-жа вывезена ад нас лесу і пасьяла вайны. Шчасьце толькі ў тым, што, як кажа Аркадзь Смоліч у «Географіі Беларусі» (Вільня, 1922 г.), „дзякуючы нашаму вільготнаму

і мяккому клімату лес у нас вельмі хутка і моцна расьце, шмат лепей, чым у нашых суседзяў. У Расеі, агулам бяручы, што год прырастала дрэвяное масы на дзесьціну 5,5 куб. мэтраў, каля Варшавы, ды наагул на Захадзе — толькі каля 4 куб. мэтр., а ў Беларусі 6,5 куб. мэтраў". І гэта тады, калі лес ня меў у нас належнае апекі, дагляду. Пры гэтым прыросьце, ды пры 10 мільёнах дзесьцінаў лесу на землях заселеных Беларусамі — кажа далей А. Смоліч — даход ад ляснае гаспадаркі бадай ці ня мог-бы зраўнаважыць увесь гадавы гаспадарственны бюджэт гэтых зямель.

Як прадстаўляецца пасьяла вайны экспорт і імпарт з нашага краю, точных дадзеных няма. Але пару год таму давалося чытаць у прэсе, што Масква вывезла розных тавараў з БССР за адзін год на некалькі дзсяткаў мільёнаў больш, чым было туды ўвезена. А знача — не дакладае яна, а зарабляе сваёй «апекай» над Беларусамі, так як і пры цары.

З абшару Прамыслова-Гандлёвае Палаты ў Вільні, паводле справаздачы гэтае Палаты за 1937 г., вывожаныя былі гэтакія тавары: жыта вывезена 35,410 тоннаў, валакна льнянога — 11,194,7 т., на суму 13,393,500 зл., тканінаў суконных, поўядбанных, хустак, адзежы і інш. тэкстыльных тавараў — пераважна беластоцкага вырабу, — на 13,068,000 зл., вялікая колькасьць была вывезена бэконаў, шынак, кансэрваў, мяса сьвінога і цялячага, дзерава, бульбы, але колькасьць і вартасьць гэтага не падана, жывых коняў рабочых і для войска вывезена 3,821 штука, гусей, індыкоў, курэй — больш як на 50,000 зл.,

яёк — 1,224 ц, скураных рукавічак на 578,542 зл., гуркоў — 142,000 пушак, грыбоў — на 463,442 зл., лекарскіх зёлак — на 522,054 зл., шэрсці — 398,558 клг. (цана 100 клг. шэрсці ад 60 да 150 зл.), шчаціны — на 115,000 зл., ракоў — на 233,207 зл.; вывозілі так-жа заграціцу дрожджы, цэмант, фрукты й шмат іншых тавараў. Тавары гэтыя йшлі ў розныя гаспадарствы, між іншым у: Нямецчыну, Англію, Францыю, Чэхаславацчыну, Бэльгію, Галяндцыю, Швэцыю, Фінляндыю, Латвію, Італію, ды далей у Амэрыку, Афрыку, Азію — бадай у увесь сьвет. І гэта тады, калі, як сьцьвярджае гэнае-ж справаздача Гандл.-Прамысл. Палаты, існуюць розныя перашкоды для экспорту, калі няма належнае прапаганды нашых тавараў, ані належна сарганізаванага экспорту. Але ўжо ўсё-ж-такі ёсьць паважны пачатак і ў гэтым кірунку. Тыя-ж лічбы, якія тут паданы, а таксама папярэднія артыкулы на тэмы эканамічных друкаваньня на гэтым месцы, думаю, што пераканаюць хіба найбольшага недаверка, што землі, на якіх жывуць Беларусы, ёсьць самавыстарчальнымі й што маем мы на экспорт вялікія багацьці, каторыя з надвычайкай пакрыюць прывожаныя да нас тавары.

Я. Н.

* * *

*Час настаў трывожны,
час такі нэрвовы,
а на сінняй пожны
бродзіць чар вясновы.*

*Салаўям — ня чорту
песьняй піць каханьне
у сэрцы-ж, самым гордым,
многа хваляваньня.*

*Па дарожках, тропках,
паміж траў і росаў,
залацістым снопам
бродзіць сонца босым.*

*Шолах каля хатаў
шэпчыцца ахвоча,
хлопцам і дзяўчатам
зацьвітаюць вочы.*

*Песьняй весялухай
перакліч вясёлы
ходзіць завірухай
каля вёсак-сёлаў*

*На палёх араты
і сьайбіт з сьайнёў
жменьяй зерны мерыць,
думна і заўзята.*

*Ну і як паверыць
між жыцьця вясною,
што цяпер над сьветам
сьмерць стаіць з касою?*

М. Машара

125-тыя ўгодкі нарадзінаў Тараса Шэўчэнкі

Украінцы сёлета ўрачыста сьвяткавалі 125-тыя ўгодкі нарадзінаў свайго найвялікшага пээта Тараса Шэўчэнкі. Юбілей гэты сьвяткавалі так-жа й іншыя народы, бо слава Шэўчэнкі й ягоныя творы разыйшліся па ўсім сьвеце.

Жыцьцё Тараса Шэўчэнкі, ягоныя цярпеньні — гэта проста адны жудасьці. Сын беднага украінскага прыгоннага селяніна, з малых дзён сірата, бяз маткі, а пасля й бяз бацькі, прасьледаваны мачыхай, бяз долі, але з вялікай ахвотай да кніжкі, да сьвятла, першага вучыцеля меў у асобе дзятка п'яніцы, каторы больш над ім здэкаваўся, як вучыў. Доля прымусіла Тараса быць нават пастухом і лёкаем багача-абшарніка Энгельгардта, з якім ён езьдзіў па розных месцах. На шчасьце, будучага ў Петраградзе з панам, Тараса пазнаў украінскі студэнт Сашэнка, каторы ўбачыўшы ў Тарасе вялікія здольнасьці да малярства й літаратурнае творчасці ўцягнуў яго ў культурнае асяродзьдзе, каторае заплаціўшы Энгельгардту 2500 рублёў выкупіла Шэўчэнку з панскае няволі. Агулам Шэўчэнка мала жыў вольным, бо за раз за ягоныя творы пачаўся

Азаліі сьняць аб Каўказе

Прысьвячаю Колі Засіму

Стэп за Случай захваляваўся чорнымі ўзгоркамі, якія зь нябывалай жуткасьцю сунуцца ўсё бліжэй і бліжэй. Раз разьбягаюцца ў бакі й твораць між сабою праход, зноў зсоўваюцца ў гурбу й падаюцца ўперад. На апошняй яснаце неба выразна адцінаюцца галовы коняў і людзей. Ужо з-за хмараў пылу чуваць дзікія крыкі стаі Татараў. З першаю вячэрняю зоркаю зьявіліся ў вёсцы. Перапалоханыя жыхары кідаюць дабытак і ўцякаюць у яры і сьхоўкі ў полі. Разьярная дзікая гурба пачынае свой танец. Першая хата бухнула полымем чырвонага вагню й хмараю чорнага саламянага й хваёвага дыму. Карагоды іскраў узнімаюцца ў начную вышыню й хочуць даляцець да бліскучых зораў, якія пабялелі ад зарава пажару. Ужо не адна хароміна гарыць а трэцяя й пятая, у міг уся вёска

бухае вагнём, дымам і іскрамі. Пляч несхаваўшыся жыхараў і радасныя песьні й танцы барбараў дапаўняюць жудасны малюнак. Шэра-сталёвае неба, утканае мігаючымі зоркамі, моршчыцца й мяняецца спалоханаю гледзьдзю; круглы месяц ад спалоху зьбялеў і хаваецца за хмару.

Устае туманны васеньні дзень. Бледнае сонца нясьмела кідае свой пагляд на пачарнелыя камлі дубоў і разваленыя, яшчэ недагарэўшыя зрубы будынінаў. Замест пабеленых сьценаў хаті вішнёвых садочкаў перадлюстранымі шыбамі вокнаў клубяцца хмары чорна-шэрага дыму. Дзёнідзе язык вагну падпаўзае да смальнога брыўна і бяжыць па ім чырвонаю йстужкаю, сыкае й трашчыць. Валавянае неба за соўваецца заслонаю дажджавых хмараў і гразіць нябеснаю вадою. За хвіліну сонца хаваецца ў высіні акіяну й агромныя кроплі бруднае цечы падаюць на вуглі пажарышча. Трэск заліванага вагню й шопат недагарэлых бя-

веньняў хаваецца ў хмарах пары й папялішчы. Мокнуць ў лужынах без пары пажаўцелыя лісты.

Дзіч гуляе й любуецца сваім вынікам працы. Нацягвае мацней лук, папраўляе затрутыя стрэлы ў каўчане й зьбіраецца на новую гульню.

Зноў з першаю зоркаю лунае зарава пажару суседняе вёскі, зноў клубіцца дым і вагонь, зноў лятуць хмарамі залатыя іскры з плачам, енкам і радаснымі песьнямі.

Неба ня можа глядзець на жахі зьнішчэньня, на чорныя абгарэлыя камлі, якія ў месячную ноч сьвецяць распаленымі вачыма й выцягваюць худыя пакрыўленыя рукі ў гару; зьбірае свае апошнія сілы й цярушыць лебядзіны пух у гразь. Павольна лятуць сьняжынкы адна за другою, фыркаюць у тумане познага васеньняга дня й кладуцца лёганыка на сьвежыя раны. Прыліпаюць шчыльна да апечаных стволаў, западаюць у разваленыя гарачыя цэгля й ірдзятца бруднымі

жорсткі царскі прасьлед. Жыў Шэўчэнка нядоўга, бо ўсяго 47 г. (памёр 10.III 1861 г.) і з гэтых 47 гадоў — 24 гады пражыў прыгонным, 10 г. — у азіяцкіх крэпасях, 5 г. — пад пільным наглядом паліцыі і толькі 9 г. (ад 1838 да 1847) — умоўна вольным.

Творчасць Шэўчэнка, ягоны „Кабзар“ (зборнік твораў) адзначаецца вялікім патрыятызмам да Украіны і свайго народу, глыбокай лірыкай, вострымі пратэстамі супроць несправядлівасці, зьдзеку і паняверкі. Творы Шэўчэнка для Украінцаў сталіся нацыянальным эвангельлем. Дацяняюць іх і іншыя народы, і да сёньня пераклады твораў Шэўчэнка паявіліся ўжо ў 19-ці языках. Між іншым і ў языку беларускім. Бо, трэба пры тым ведаць, што пад уплывам Шэўчэнка тварылі многія беларускія паэты. Дзеля таго і Беларусы аддаюць Тарасу Шэўчэнку найвялікшую чэсьць!

Я—к.

Тарас Шэўчэнка

Запавет

*Як памру, дык пахавайце
Мяне на магіле,
Сярод сьцяпу шырокага,
Ў Украіне мілай;
Каб разлогі неабсяжны
І Дняпро і стромы*

Ніен. St. Raštikis i jahonyja adviedziny ū Polščy

9, 10 і 11 maja sioleta, zaprošany maršalam E. Rydz-Śmiełym, haściu u Polščy adviedvajučy Prezydenta Rečypaspalitaj, kiraŭnikou polskaje armii i niekatorych polskich palitykaŭ haloŭny kamanazier litoŭskaje armii hieneraŭ Stasis Raštikis. Pryjezd hien. Raštikisa ū Varšavu vyklikaŭ vialikaje zaci kaŭleŭnie, jak z uvahi na niadaŭnija varożyja polska-litoŭskija adnosiny j sučasnajе niespakojnajе miżnarodnajе paŭažeŭnie, tak i

*Відаць было, было чуці
Як рычыць бяз стомы.*

*Панясе як з Украіны
У сіняе мора
Кроў варожую, тады я
Разлогі і горы —
Ўсё пакіну і палечу
Да самага Бога
Маліцся. А да тога —
Я ня знаю Бога!*

*Пахавайце і ўставайце,
Кайданы парвіце
І варожай злой крывёю
Волю акрапіце!
І мяне ў сям'і вялікай,
Ў сям'і вольнай, новай
Не забудзьце ўспамянуць
Ня злым, ціхім словам.
25 сьнежня 1845 у Пераяславе
Пераклаў Сяргей Хмара*

dziela taho, što niekalki tydniaŭ tamu byŭ jon u Berlinie na 50-ch uhodkach naradzinaŭ Hitlera, katoryja ū Niamieččynie adznačalisia vielmi ūračysta j na jakija zaprošanyja byli tolki pradstaŭniki niekatorych specyjalna vybranych haspadarstvaŭ. Ale hien. Raštikis ničyjej cikavaści nie zaspakoiŭ, bo jak u Varšavie, tak i pašla viarnuŭšysia ū Kaŭnas, zajaviŭ, što jahonaja pajezdka ū Pol.č nia mieŭa nijakich palityčnych metaŭ, a byŭa vykarystaŭniem zaprosinaŭ marš. Rydz-Śmiełaha dziela asabistaha paznajamleŭnia z kiraŭnikami Polskaha Haspadarstva j polskaje armii. Litva—kazaŭ hien. Raštikis—jošč haspadarstvam neŭtralnym, a svaje niezaležnaści budzie baranić ad kožnaha, čto-b cia cieŭ jaje złamać, — da astatku.

Treba adnak skazać, što praz tydzieŭ pašla vyjezdu z Polščy hien. Raštikisa ū polska-litoŭskich adnosinach u Rečypaspalitaj nastupiŭa vyraznaja žmiena. Dasiulešni vilenski vajavoda L. Bacianski, jaki likvidavaŭ litoŭskija, a taksama j bielaruskija arhanizacyi, 19.V pieraniesieny ū Paznaŭ, a na jaho miesca naznačany dasiulešni vajavoda paznanski Artur Marušeŭski. Zaraz-ža ū vilenski vajavodzki ūrad byli zaprošany pradstaŭniki niekatorych zlikvidavanych litoŭskich arhanizacyjaŭ u Vilenšččynie j paviadomleny ab tym, što ichniaja kulturna-ašvietnaje

сьлёзамі. Што раз болей усё іх прыбывае з высокіх нябесных прастораў. Зьнікнула даль паміж зямлёй і небам. Толькі раскнінуўся вэлян пушысты з гэтых мяккіх далікатных іскрачкаў. Атуляюць яны сумнае аблічча шчыльней і шчыльней, прылягаюць густою заслонаю да пажарышча і калышуць трудавую ралью да паўгодняга зімовага сну.

На белым вэляне гладзі прасторнае чарнее абоз дзікуноў.

Вечарам сустракаюць першую зорку, а раньніцай туманнае сонца песьнямі і гарачай малітвай.

Падулі цяплейшыя ветры. Схмянулася неба лазурнае, разьвее-ла шэрыя хмары і ўлыбнулася соннай зямлі. Яркае сонца выплыла з-за дальняга стэпу і залатымі праменьнямі цалуе лядаватую гладзь. Белы пух плача на пажарышчы і сьцякае бруднымі сьлёзамі. Адкрываюцца леташнія раны чорнымі лішаймі.

Звонкая песьня жаўранка ляціць над неўзаранымі загонам і сіняве далёкіх прастораў. З пад

чорнае груды прабіваецца зелень травы. Сьціхлі дзікія песьні і гульні. Татары на малых коніках стралою панясліся ў новы край за здабычай.

Спалоханыя тубыльцы варочаюцца на родныя парогі. Адграбаюць попел і вуглі, адкідаюць асмаленыя цэгля і ўзносяць новыя зрубы харомін. Трудна йдзе праца, няма сілы і духу. Той страціў матку, брата ці жонку, другі ўсю сямейку. Зямля чакае сахі. Але толькі вузкія шнурочкі ўздымаюцца паднапорам заржавелае паліцы. У глыбокай ўхабіны рэдка ляціць залатое зярнё.

Падаюць цёплыя майскія дажджы. Прасынаецца жыцьцяносная сіла ў мяккай скурцы і выпускае на сьвет кволы зялёнажоўты храсток. Цалуе яго сонца, калышуць ветры, купаюць кроплі дажджу, а раса поіць сілаю змаганьня за долю глыбокай раницай.

Зелянеюць і неўзараныя гоні, там, дзе гулялі Татары. Са сьлядоў глыбокіх конскіх капы-

тоў выглядаюць шырокія зялёныя лісточкі. Сьмяюцца яны прыветна сонцу і прыглядаюцца дзіўнай ваколіцы. Далёка сьгае іх вока над неабнятай гладзьдзю.

Дзе-ж тыя ўзгоркі і даліны, аб якіх сьнілі яны ў тонкай лупіне? Што гадзіну расьце цікавасьць і падымаюцца тонкія ножкі ў гару.

Май мінуўся— адзін і другі Ужо ня двалісты на кволай ножцы, але дзiesiąткі і соткі на гібкіх, моцных, чырванаватых галінах-дубцох. Бачаць саламяныя стрэхі, новую цэркаўку за плотам і мядзяныя званы, якія гудзяць вечарамі малітву Тварцу за радасьць жыцьця.

І хіляцца кволыя дубчыкі пад шум шалуньніка ветру. Заўтра цудоўнае сьвята вясны. Тонуць у зелены новыя хаты, пахне сьвежым сокам бярозы.

Радасна зьвіняць песьні дзяўчат на прасторы.

І расчыняюцца душы галінак. Лопаюць закіпеўшыя смалой пучкі, выхільваюцца пушыстыя бу-

Т-ва „Rytas“, а так-жа і іншыя аtryмаюць правы дзейнасьці і будзіе ім зьвірніена ўсія іхнія маімаащ, каторай кіравалі спецыяльна ўрадавыя куратары. У міжчасіе Віл. Стараства даіло дазвол выдаваць у Вілні часопіс для літоўскае моладзі р. н. „Jaunimo Kelias“, чaho даіул праз некалькі год Літоўцы ніяк не маілі дабіцца.

Ніе аб hetым аднак думаем тут пісаць, а чоћам зьвірнаць увагу на асобу іен. St. Raštikis.

Іен. Raštikis — heta možna skazać pavadyr novaje maładoje Litvy. Radziўsia jon 1:IX.1896 h. на Жмудзі ў м. Крушаны. Вучыўся спаћатку ў родным міастечку, паўла ў гімназіі ў Маржамполі, дзіе быў прад ваіной жывы літоўска-адрадзэнскі асіародак, а ў 1917 h. кончыў у Тыфлісіе ваіеннују школу, ад jakoје і паўлаў свају ваісковују службу. У барацьбіе за ніезалежнасьць Літвы, уступіўшы як ачвотнік у літоўскују армію, быў у 1919 h. раныены і узіаты балшавікамі ў паіон. Паўла ваіны скончыў праву на Unіversytecie Vіtaўіта Vіalіkaha ў Каўнасіе і вышэйшују ваісковују школу ў Берлініе. У 1934 h. быў назначаны, маіучы тady рану паўкоўніка, на началніка хаіоўнага штабу, а ніезадоўха паўла аtryмаў рану ініераіа і назначеініе на хаіоўнага камандзіера літоўскае арміі, каторују старанна разбудоўваје. Іен. Raštikis адзначајецца віалікімі здол-

насьціамі і глібокім патрыятызмам да сваје Бацькаўшчыны, кірујучыся jakim кінуў јон сіоіета, у час, калі Ніемцы забіралі ад Літвы Кляјпеду, словы, каторыя ніе адзін народ літоўскі можа пісаць сабіе на

Hien. St. Raštikis

сціахох. Іен. Raštikis skazaў: „Абарона ніезалежнага быту жоѕ најхаіоўніейшым задаініем. Лепѕ зһінуць з honaram у барацьбіе, чым сіа паддацца. Во кроў пралітаја ў такој барацьбіе будзіе здаровым засіевам, з jakoга vyrastуць novыja dokazy dla барацьбы за vol-

ПАГОДНАЯ НОЧ

*Прышла ты, ноч пагодная,
Ды жаль, што не ў пару,
Бо ўжо пара гаіодная
Заглянула ў аруд.*

*На зоркі твае ўгледжуся,—
На захадзе сьвятло,
Запомніць ўсё памечуся,
Што летась працякло.*

*А ўсё-ж прыпамінаецца,
Што гэта ўсё-ж „вясна“:
Зямля з сьнягоў страсаецца,
Са сьцюжы і цямна.*

*І ўсюды мне напісана
Тых страшных слоў радкі...
Жыцьця дарожка выслана
Ня ў краскі — нагаткі...*

*А ў тое нешта сумнае,
Што клічаць— „недахоп.“
І знаю ўсе гумны я...
Дзе хто патруху згроб.*

*Цяпер патрэбен пошар мне,
За тыдзень — хлеб, мука,
А там, раней,— за месяц
Падаткі з мужьска!*

*Пяўбы гэтай ночацы,
Ах, якбы я пяў! —
Ну, калі плакаць хочацца...
Так шмат тут сумных зьяў.*

Ганна Новік

нась і ніезалежнасьць... Pаміатужма, што што ніе бароніч volнасьці, тој ніе заслхоўваје на јаје...“ jп.

тоны розавых лепясткоў, калыхаюць кучаравымі гаіоўкамі пад шум ветру, гуд званоў і лёгкакрыіую песьню дзяўчат.

Дуняша хіліцца пад лёгікім ээфірам, качае яснымі кучарамі ў блеску чырвонага сонца, гібі стан нахііае над здірваном, заліваецца тонамі песьні, а глыбіню сініх вачэй шле ў бязмежную даль.

Вось! Цьвітуць зьлёнены карчы! Белая, шаўковая рука сягае па аксамітныя бутоны румяных лепясткоў. Вонны запах калышыцца навокаі і апяняе дзяўчыну.

— Занясу перад ікону Марыі ў нашай цэркаўцы, прыбяру гаіоўку змучанага Хрыста, хай сьвежасьць красы абнізіць яго мукі, хай пакойніцы мамачцы будзе лепш у гэным сьвеце, хай даруе за нашу сьмерць пад татарскім нажом.

Дрыжаць перад Марыяй васковыя сьвечкі, ірдзіцца розавы вянок, плыве малітва да Усевышняга за непапоўненыя грахі.

А на небе клубяцца хмары, вострыя нажы разсякаюць маіланкаю цемень шэрай вады.

Паснулі людзі ў душным паветры. За мутнымі вокнамі бурліць дождж, дрыжаць шыбы ад грымотаў.

Бліснуў нож, затрасьліся сьцены і заліліся яркасьцю маіланкі. Што гэта? Пажар? Зноў Татары?

Узарваўся стэрац з пасьцелі, аблуканыя выблякшыя вочы затрымаліся нема на куце з абразамі, сівыя валасы і барада прыліплі да касьцістых грудзей і блішчатага крыжа. Узьнесены да чала рукі атападоць і бязсільнае мёртвае цела апускаецца на новыя дошкі сасновае падлогі.

Дыміць, дагарае цэрква. Людзі моіацца над трупам бацюшкі.

Загрымеў малаток па гваздох і дрыўлянае века апускаецца ў сьвежы жвір.

Сінь вачэй блукае па дрэвах, па небе пагодным, а тоўстыя шнуры ўпіваюцца ў гібі стан Дунышы і ціснуць яе далікатныя

рукі. Вецер гуіае з яснымі кучарамі.

Узносіцца касьцёр сухога гаііля. Нэрвовыя рукі ўзбунтаванай грамады дапаўняюць вялікую купу, злыя вочы прабіваюць прывязаную бязсільную Дунышу, а вусны шэпчуць:

— Гэта яна татарскім зельлем прыбрала галаву Марыі і пры вяіа нячыстую сілу ў Сьвятыню.

Бухнуў вагонь з сухога гаііля, чырвонымі языкамі ліжа ценкія гаіілікі. Зьвязанае цела абамлеўшае Дунышы захісталася ў шэрым дыме. Іскры слупом узьняліся ўвысь. Аблуканыя блакітныя вочы зьліліся з блакітам яснага, вясёлага неба.

А на попеле гібкай Дунышы ўжо не адзін маі; калышацца бутоны аксамітных розавых азалій і сьняць яны аб горах і далінах Каўказу.

Раса

На музычна-мастацкай ніве ў БССР — зусім дрэнна

Савецкая Беларусь, як „самастойная“ й „незалежная“ дзяржава, павінна была за 20 год існавання мець даволі вялікія здабычы на ніве музычна-мастацкай. Але, на жаль, гэтага няма. Перашкаджалі разьвіццю беларускай культуры агулам, а гэтым самым і музычнаму мастацтву, як цвёрдзяць бальшавікі, „трыжды прэзэрнныя ворагі народу, розныя нацдэмы і нацфашысты.“ А паводле нашае думкі, дык перашкаджалі разьвіццю беларускай культуры іменна розныя бязупынныя „чысткі“, якія сыстэматычна праводзіліся чэкістамі ў радох беларускай інтэлігенцыі. І вось, з прычыны вынішчэння працаўнікоў, ня было каму энэргічна й сыстэматычна разьвіваць беларускую культуру.

Колькі-ж талентаў вышаўшых з гушчаў беларускага народу ў самую пару свайго расцвету было замарожана й знішчана фізычна маскоўскімі акупантамі! Колькі іх разьвіталася (можа назаўсёды) з Бацькаўшчынай-Беларусыяй і павандравала ў далёкія краіны савецкай Поўначы на цяжкія работы й павольнае ўміраньне! А колькі разсталася з маладым жыццём тут-жа на Бацькаўшчыне ў падвалах Менскага й Віцебскага ГПУ!

Але зямля беларуская багатая талентамі. Яны паказваюцца на сьвет Божы з кожым днём, як грыбы пасля дажджу. Паміма сыстэматычнага вынішчэння, таленты выяўляюцца, растуць і твораць.

Калі прасачыць найцяжэйшыя гады для беларускага народу, гады найстрашнейшай народнай мартырологіі, г. зн. ад 1928 і да сянняшнага дня, то пераканамся, што імкненьне беларускай маладой інтэлігенцыі ніякія найстрашнейшыя фізычныя й маральныя рэпрэсіі ня толькі ня могуць загамаваць, але—наадварот — служаць імпульсам да што-раз большага парыву да творчай працы на ніве беларускай культуры.

Гэтае зьявішча наглядаецца ўва ўсіх галінах беларускага культурнага жыцця. Асабліва выразна гэта бачым на ніве літаратурнага творства, а таксама й музычна-мастацкага. — Беларускай народ у працягу дваццацігодняга існавання, скажам „дзяржаўнага“, здалёў выдаць сотні такіх талентаў, пісьменьніцкіх, му-

зычных, тэатральных і інш., якія сьмела маглі-б станавіцца ў рады мастацкай сусьветнай, а прынамсі эўрапейскай славы. Але іх, як вышэй сказана, у пару расцвету замарозіў люты маскоўскі мароз. А тое, што яны ўнясьлі ў скарбніцу беларускага народу, было выкінена й аплявана Масквой і ейнымі наймітамі. Дзеля гэтага сучасныя мастакі, як старэйшыя, так і вырастаючыя, плады сваей працы мусяць даваць так, каб яны не дражнілі злоснага вока Масквы. З гэтай прычыны сучаснае мастацтва Беларусі, апрача формы, амаль нічога ня мае ў сабе беларускага.

Калі возьмем музычнае творства Беларусі, то яно нічым ня розніцца ад маскоўскага, апрача тых твораў, якія аснованыя на беларускіх народных матывах.

Сапраўды, з вялікай прыкрасьцяй прыходзіцца інфармаваць чытачоў „Шл. М“, што беларускія кампазытары пішуць оперы для беларускіх тэатраў на падставе твораў маскоўскіх аўтараў. Напр. камп. Падкавыраў піша оперу на раман Н. Остроўскага „Как закалялась сталь“, напр. Туранкоў працуе над операй „Пограничники“ (лібрэтто Шаповалова) і г. д. Ці-ж сапраўды няма тэмаў беларускіх? А колькі-ж ёсьць твораў беларускіх, якія аж просяцца, каб з іх зрабіць оперы! Ня мала ёсьць і народных мастацкіх твораў, якія так даўна напрашываюцца на музычную распрацоўку. Нажаль, гэтага ня робіцца, а калі робіцца, то вельмі мала, што аж стыдна ўспамінаць. З сумам трэба сьцьвердзіць, што да апошняга году Савецкая Беларусь не змагла здабыцца на большы музычны твор. Дваццаць гадоў „натужнай“ працы сацыялістычнага „будаўніцтва“ не змагло даць таго, што ў нармальных абставінах свабодна можна зрабіць у працягу пару гадоў.

Гляньма на меншыя народы, як Літва, Эстонія, Латвія і інш., якія за пару гадоў свайго незалежнага жыцця ў тысячу разоў больш змаглі зрабіць для разьвіцця сваей культуры, чым „незалежная“ Беларусь за дваццаць год. А гэта тлумачыцца тым: гэныя дзяржавы, што зрабілі ўчора, ня нішчуць сягонья, а далей будуць, твораць, разьвіваюць, а дзеля гэтага скарбніца іхняй

народнай культуры з кожным днём убагачаецца й творыць вялікі народны фонд. У Савецкай Беларусі справа прадстаўляецца адваротна. Тое, што ўчора зрабіў Юрка, сягонья прысылаецца Іван, які ўсё зробленае разбурае. І дзеля гэтага прыходзіцца ўвесь час „начинаць сначала.“

Здаецца можна было-б там тварыць беларускую культуру, разьвіваць мастацтва, літаратуру: зліквідаваных „нацдэмаў“ — заступілі новыя людзі, новая інтэлігенцыя—мастакі, паэты, пісьменьнікі, артысты, актары, сьпевакі, музыкі,—пасярод якіх маюцца нават вялікія таленты, але ўсё гэта мусяць быць мёртвым, замарожаным, бо няма палітычнай свабоды.

Ці мы тут маем вельмі цешыцца з таго, што ў Менску ёсьць некалькі тэатраў і яшчэ выбудаваны ў апошніх часох вялікі будынак (на 1500 чалавек) для Беларускага Тэатру Опэры й Бале-ту, калі ў гэтых будынках ставяцца пераважна творы маскоўскіх аўтараў і ў чужой мове? Ці-ж можам энтузіязмавацца „незалежнасьцяй“ беларускага народу, што ў працягу некалькіх апошніх гадоў напісана толькі адна адзіная беларуская опера „Міхась Падгорны“— Цікоцкага, а ў апрацоўцы ёсьць яшчэ адна опера „Кацярына Жарнаськ“ Шчаглова?

Запытайце Літву, Латвію ці Эстонію, колькі яны за 20 год незалежнасьці стварылі нацыянальных опер, оперэтак і іншых вялікшых музычных твораў?!

Дайце свабоду хоць для культурнага разьвіцця беларускаму народу, а пабачыце, што ён сьвет задзівіць!

Беларускі народ любіць мастацтва, умее тварыць. Любіць тварыць нават і ў цяжкіх хвілінах свайго жыцця, бо яго душа ўражлівая, чулая й мае глыбокія пачуцьці эстэтычныя.

Беларускі народ сьветлыя й цёмныя страніцы сваей гісторыі запісаў у мастацтве, запісаў у песьнях народных і мастацкіх апавяданьнях і былінах. Зафіксуе й сучасную эпоху сваей гісторыі ў песьнях і апавяданьнях, а „чэстухі аб Сталіне“ і бязбожніцкія, пісаныя на заказ, будуць дакумэнтна пацвярджаць цяжкую няволю пакутнага Беларускага Народу.

Наглядчык

БІЕЛАРУСКАЯ ХРОНИКА

Біеларуская delehacyja ũ Ministra Ašviety. 9.V.39 Minister Ašviety prof. Švientaslaŭski pryniaŭ u Varšavie delehacyju Bačkaŭska-ha Kamitetu Vilenskaje Bielaruskaje Himnazii ũ asobach ks. dr. St. Hlakoŭskaha j red. J. Paźniaka. Delehacyja pradstaviła ministru ahułnaje pałažeńnie Bielaruskaje Himnazii j prasila skasavać rasparadžeńnie Vilenskaha školnaha Kuratora, jakoje było nakiravanaje da likvidacyi 1 klasy hetaje školy, a hetym samym i pastupovaje likvidacyi himnazii. Adnačasna delehacyja padała memorjał z prošbaj adčynić bielaruski licej u Vilni. Ministr adkazaŭ, što pastanovy ab likvidacyi Bielaruskaje Himnazii niama, pałažeńnie jaje a taksama j padany memorjał razhledzić i dać adpaviednaje rasparadžeńnie. Na asnovie hetaha „Biel. Front“ bačyć užo źmienu ũ polska-bielaruskich adnosinach. Tymčasam dasiul Biel. Himnazija jašče nia maje navat prava dać abviestki ab pryjmie vučniaŭ u 1-šuju klasu. Dy što budzie z tahoprava. kali-b himnazija dastała jaho tady, kali ũsiudy buduć adbyvacca ekzaminy j kali viestki ab pryjmie niemahčyma budzie, prosta z pryčyn tehničnych, padać u naležny čas da viedania vioski? A ũ Biel. Himnazii vučacca ũ 98 prac. dzieci sialan. Tady moža paŭstać pytańnie niedachopu vučniaŭ i jznoŭ pałažeńnie himnazii moža być krytyčnae... Dziela taho choć pryjmo jašče nie abvieščana, ale bački majučyja kandydataŭ u 1-ju klasu niachaj užo padajuć zajavy ab hetym dyrekcyi himnazii. Bačym tady, što dasiul nia vidać nijakaj źmieny. Dy navat, kali-b himnazii ničoha nie hraziła, dyk u hetym niama, na naš pahlad, nijakaje źmieny, bo likvidacyja Bielaruskaje Himnazii ũ siańniešnim pałažeńni moža być bolš škodnaja dla polskaje palityki, jak dla Bielarusau. Žmienu ũ polska-bielaruskich adnosinach možna budzie pabačyć tady, kali ũłady dazvolać pracavać tym bielaruskim kulturnym arhanizacyjam, jakija palikvidavaŭ vaj. Bacianski j kali ũłady pačnuć realizavać damahańni Bielaruskaha Narodu, prynamsi ũ halinie ašvietnaj i kulturnaj. I čas užo najvyšejšy na hetal

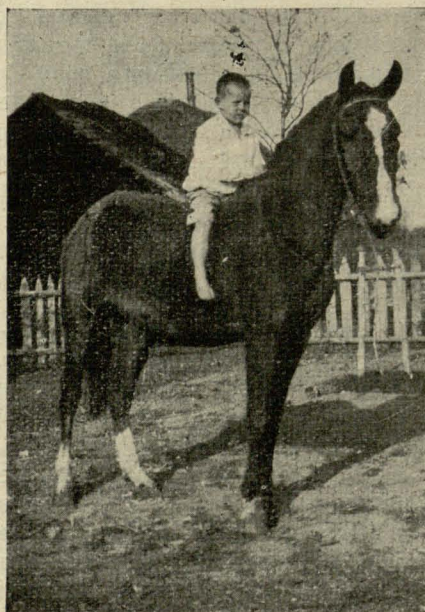
Ahułny schod Bielaruskaha Kooperatyŭnaha Banku ũ Vilni. 21.V.39 adbyšsia ahułny hadavy schod Bielaruskaha Kooperatyŭnaha Banku, na jakim byli pryniaty

spravazdačy Ŭpravy, Nahladnaje Rady, Revizyjnaje Kamisii, bilans, a tak-ža vybrana dvuch novych siabroŭ Nahladnaje Rady. Treba skazać, što Biel. Bank maje mahčymašci raźvićcia, patrabuje tolki šyrejšaha padtrymańnia biel. hramadźianstva. Padtrymańnie heta hramadźianstva, biazumoŭna, musić dać, ci to zapisvajučysia ũ siabry Banku, ci składajučy ũ hety Bank svaje aščadnašci, bo svoj Biel. Bank maje vialikaje značeńnie jak dla ekanamičnaha, tak i dla nacyjanalnaha žyćcia.

Pryjezd J. E. F. Abrantoviča. Daviedvajemsia, što 22. IV. siol. J. E. archimandryt a. F. Abrantovič vyjechaŭ z Charbinu (Azija), dzie kiravaŭ uschodnaj misijaj, u Eŭropu. Biezpasiaredna J. E. a. F. Abrantovič paječaŭ u Rym, a z Rymu maje pryjechać i ũ svoj rodny kraj. Nia vyklučana, što J. E. a. F. Abrantovič adviedaje Vilniu j Druju.

Novaja paema biel. paeta Maksima Tanka. U niadzielu 14.V siioleta na zborcy Biel. Navukovaha T-va Maksim Tank pračytaŭ niekalki častak nova-napisanaj paemy „Silaš Istoma“, pašla čaho nad paemaj razharnułasja ażyŭlenaja diskusija. Paema heta maje być vialikim epičnym tvorom.

Bielaruska—inžynieram. Nadoviačy ũ Vilenskim Universtyecie atrymała dyplom inžyniera ahranoma hram-ka Hanna Suchaja — siabroŭka Bielaruskaha Studenckaha Sajuzu. Vitajem i žadajem Joj plodnaje pracy na bielaruskaj niviel

Pieršaja pajezdka...

Kursy bielarusaviedy ũ Varšavie. Ašvietnaje Tavarystva Bielarusau u Varšavie naładziła kursy bielarusaviedy.

Studenckaja viečaryna j ekskursija. 6 h. m. Bielaruski Studencki Sajuz ładziŭ u Vilni biel. tavaryskuju viečarynu. 28.V hetaj arhanizacyja ładzić ekskursiju ũ Troki, dziela žviedańnia staradaŭnych zamčyščau.

Bielaruski spektakl u Ryzie. 6.V siol. u Ryzie (Łatvija) adbyšsia bielaruskaja spektakl-viečaryna, jakuju ładziŭ Bielaruski Vučycielski Chaŭrus. Stavili „Paŭlinku“ J. Kupały. Pierad pradstaŭleńniem vystupali z dakładami ab žyćci Bielarusau u Łatvii staršynia M. Džiamidaŭ i hram. J. Brač, a špiavačka A. Łatonas-Džiamidava vykanała niekalki bielaruskich i łatyskich piešniaŭ. Pašla pradstaŭleńnia adbyšsia skoki. Publiki było mnoha.

Z vydavieckaje nivy. U m-cy mai siioleta vyjšli ũ Vilni nastupnyja bielaruskija knižki: 1 „*Гісторыя беларускага языка*“ — dr. J. Stankievič. Vydańnie aŭtara. Bač. 16. Cana 35 hr. 2. „*Haspadarski zbornik*“, knižka II. Vyd. A. Markoŭskaha. Bač. 16. Cana 25 hr. 3. „*Гаспадарскі зборнік*“, kn. III. Vyd. A. Markoŭskaha. Bač. 16. Cana 25 hr. Usie hetaja try knižy cy žaŭlajuca adbitkami z „Biel. Narodnaha Kalendara“ j z „Biel. Narodna-Gaspadarckaha Kalendara“ na 1939 h.

Novyja bielaruskija paštoŭki. Nadoviačy vyjšli z druku novyja biel. paštoŭki, fatahrafii tvoraŭ biel. mastakoŭ: try fatahrafii abrazoŭ P. Miranoviča („Zima ũ Dzisiejščynie“, „Bura“ j „U sialanskaj chaćie“), dźvie P. Sierhiejeviča („Žycio“ j „Bura“) i adna J. Drazdoviča („Pažar haradzišča“). Vyhľad paštovak vielmi strojny. Cana 30 hr. za štuku.

„*Šlachy Moładzi*“ nastupny 11 numar vyjdzie ũ m-cy červieni 15-ha, a nie 5-ha, jak zaŭsiody.

Ці выпісываеце і чытаеце Вы „Калосьсе“ — беларускі літаратурна-навуковы і грамадзкі кварталны часопіс? „Калосьсе“ ўжо выходзе 5-ты год. „Калосьсе“ павінна быць у кожнай беларускай хаце, у кожнага беларускага інтэлігента Каштые ўгод: у краі 2 зл., загр. 3 зл. 20 гр., асобны нумар—50 гр. Адрас рэд. і адм.—Вільня, Завальная 1—2.

Ужо выйшла з друку кніжка 2 „Калосься“ за 1939 г. з вельмі цікавым і размавітым зместам.

ШТО ЧУВАЦЬ

— Для нас Беларусаў найцікавей было-б ведаць, што чуваць аб беларускай справе ў кругох польскіх палітыкаў, а таксава ў сьвеце загранічным. Але весткі аб гэтым надта скупыя. Вось толькі нядаўна польская прэса падала, што ў Літве Немцы й літоўскія прыхільнікі Нямецчыны пашыраюць Ідэю стварэньня Літоўска-Беларускага Гаспадарства з сталіцай у Вільні. Цяперашні літоўскі ўрад, аднак, як падае „Кур. Віл.“ (2.V) агітацыю гэтую спыніў. Тая самая польская прэса піша, што год таму ў часе паляваньня ў Белаавежы марш. Герынг запрапанаваў мін. Бэку супрацоўніцтва, маючае на мэце адраджэньне Украіны і як гаспадарства аўтанамічнага Беларусі. Тры месяцы таму мін. фон Ріббэнтроп прапазыку гэту паўтарыў, афірмуваючы помач ахвотніцкага корпусу афіцэраў б. царскае арміі („Слово“, 24.V). Колькі ў гэтых вестках праўды, ня ведаем і адказ насць за іх пакідаем польскім газэтам.

— Ад таго часу, калі паўсталі гэныя прапазыцыі з боку нямецкага польскім палітыкам, адносіны нямецка-польскія моцна зьмяніліся. Паўстала барацьба за Гданск і Памор'е, на якую зьвернута ўвага ўсяго сьвету. Чым яна скончыцца, ніхто добра ня знае. У кожным выпадку відаць, што нямецкія выступленьні супроць Польшчы ўзмацняюцца. У Гданску ўсьцяж забурэньні, у часе якіх 20.V, як падае ПАТ, разаргітаваная грамада Немцаў напала на польскіх мытных інспэктараў у Кальтофі, а пасья на польскі ўрадавы самаход, шофэр каторага баронячыся застрэліў аднаго Немца. Факт гэты выклікаў вялікае зацікаўленьне, але пакуль-што ня відаць, каб меў ён які-небудзь большы ўплыў на нямецка-польскія адносіны.

— Г. зв. дэмакратычны блэк Англіі й Францыі ўсім сіламі стараецца загарадзіць дарогі Нямецчыне й Італіі да дальшага іхняга разросту. Фактам вялікага значэньня ў гэтым ёсьць падпісаньне між Англіяй і Турэччынай дагавору, пашыранага пасья да ўдзелу ў ім і Францыі, каторы дае магчымасьць умацавацца Англіі ў цясьніне Дарданэляў, выяжджаць ёй з помаччу праз Чорнае Мора да Румыніі й урэшце загараджаць дарогу Нямецчыне ў ейным паходзе на Багдад і Індыю. Магчыма, што дагавор гэты меў уплыў на становішча Югаславіі, аб каторай думалі, што пойдзе ў нямецка-Італьянскі блэк, а каторая аднак стала на грунт нэўтральнасьці. Далей ідуць перагаворы ў справе заключэньня ангельска-француска-савецкага дагавору. СССР, апынуўшыся ў добрым становішчы, калі хочучь здабыць яго прыхільнасьць і Французы, і Англічане, і Немцы, не сьпяшаецца з заключэньнем дагавору, а йграе вытаргоўваючы лепшыя сабе варункі. Паводле англійскай прэсы, заключэньне дагавору Англіі й Францыі з СССР — гэта справа толькі часу й узгадненьня пунктаў меншае вагі. Пры тым замацоўваюцца адносіны француска-ангельска-польскія. Тут прывязваецца вялікае значэньне для паездкі міністра ваенных спраў Польшчы ген. Каспшыцкага ў Парыж, каторы меў там нарады з францускімі палітыкамі, а

ПІЛЬНАЕ!

ВАЖНАЕ!

ПРЫЙМАЕЦЦА ПАДПІСКА НА АНТОЛЁГІЮ ПАВАЕННАЙ БЕЛАРУСКАЙ ПАЭЗІІ

Антолёгія—гэта збор выбраных лепшых узорных твораў паэзіі. У анталёгію беларускай паваяеннай паэзіі увойдуць творы каля 50 паэтаў: усходніх і заходніх.

З мноства беларускіх савецкіх паэтаў у зборнік увойдуць паэты найбольш рэпрэзэнтатыўныя, нажаль у нас мала ведамыя. Сярод іх многа зліквідаваных камуністычнымі маскоўскімі уладамі. Першым чынам з савецкіх маладых паэтаў у зборнік увойдуць: Язэп Пушча, Уладзімер Дубоўка, Максім Лужанін, Алесь Дудар—Глыбоцкі, Уладзімер Жылка, Валеры Маракіў, Паўлюк Трус, Алесь Звонак, Уладзімер Хадыка, Міхась Чарот, А. Ушакоў, А. Александровіч, Пятрусь Глебка, Пятрусь Броўка, і многа, многа іншых. У журнале „Калосье“ некаторыя з гэтых паэтаў ведамы з перадрукаваных іхніх твораў.

З заходніх паэтаў у зборнік увойдуць творы Н. Арсеньвай, Міхася Машары, Максіма Танка, Хв. Ільляшэвіча, Міхася Васілька і іншых аўтараў.

У кнізе кожнага з паэтаў будзе напераджаць кароткая аўтэбіографія або біографія і кароценькая характарыстыка яго творчасьці, а такжа будуць зьмешчаны многіх паэтаў фатаграфіі.

Апроч надрукаваных твораў, у кнізе чытач знайдзе на першых бачынах аднаведныя артыкулы аб беларускай літаратуры.

Кніжка фармату 21×15 см. налічаць будзе каля 300 бачын. Добрая папера.

Кніжка выйдзе з друку у чацьвертым квартале сёлета. Рэдагуюць кніжку рэдактары і супрацоўнікі „Калосья“.

Дзеля таго, што выданьне кніжкі вымагае вялікіх коштаў, выдавецтва антолёгіі беларускай паваяеннай паэзіі просіць усіх зацікаўленых парупіцца прыслаць падпіску.

Падпіска на адзін экзэмпляр „Антолёгіі“ ліча 5 зл. Павыданьні кніжка будзе даражэйшай.

Парупіцца прыслаць падпіску! Грошы перасылаць на адрас выдавецтва „Калосья“: Вільня, Завальная 1—2. Паштовы нумар разрахунковага пераказу „Калосья“ — 58.

Антолёгія беларускай паваяеннай паэзіі павінна знайсць ся ў кожнай беларускай хаце, у кожнага беларускага інтэлігента, у кожнага Беларуса, у кожнага зацікаўленага справамі й развоём беларускай літаратуры чалавека чужою нацыянальнасьці.

Рупіцца прыслаць заказ—падпіску! Гэтым прысьпешыцца выданьне вельмі цэннай і патрэбнай кніжкі.

Рэдакцыя і выдавецтва

«Антолёгіі беларускай паваяеннай паэзіі»

РЭДАКЦЫЯ «ШЛЯХУ МОЛАДЗІ» выражае перакананьне, што чытачы «Шляху Моладзі» прымуць да сэрца справу анталёгіі беларускай паваяеннай паэзіі, і масава, не адкладаючы, прышлюць на выданьне гэтай цэннай кніжкі заказы — падпіску. Грошы прысылаць можна на адрас «Шляху Моладзі» (Вільня, Завальная 1—2), з зазначэньнем: „на Анталёгію“.

такжа з кіраўнікамі францускае арміі. Адначасна дэмакратычны блэк што-раз бліжэй прыцягвае да сабе Злучаныя Штаты Паўночнае Амэрыкі, да прэзыдэнта якіх выехаў ангельскі кароль. Пад уплывам Англіі адмовіліся заключыць з Нямецчынай дагавор аб ненападаньні Швэцыя, Нарвэгія й Фінляндыя.

— У адказ на ўсю акцыю Англіі й Францыі, Нямецчына й Італія 21.V падпісалі між сабой ваенны саюз. Пры тым узмацняюць яны свой саюз з Японіяй.

— У Мадрыце 19.V адбыўся г. зв. паход (дэфіляда) перамогі фашыстаў перад ген. Франко, у якім прыёмалі ўдзел і ваякі Італьянскія й нямецкія,

каторыя пасья гэтага пачалі выяжджаць з Гішпаніі ў свае краі.

— У Жэнэве гэтымі днямі адбылося чарговае паседжаньне Лігі Народаў, але зацікаўленьня яно бадай ніякага ня выклікала.

— Літва падпісала з Нямецчынай гандлёва-гаспадарчы дагавор, якім рэгулюецца справа доступу Літоўцаў да порту ў Клайпэдзе, а такжа цэлы чарод іншых спраў.

— З прычыны неспакойнага напружанага палажэньня, паўстае пытаньне, ці будзе вайна і калі можа яна пачацца. Адказаць на гэта пытаньне, бязумоўна, цяжка, але некаторыя знатакі кажуць, што да месяца жніўня й верасня спакой запэўнены.

Законы на выпадак вайны

Трывожныя цяперашнія часы прымушаюць кожнае гаспадарства прыгатавацца на ўсякі выпадак да вайны. Дзеля таго адбываюцца ня толькі вялізарныя ўваружэнні арміяў, але прыгатаўляюцца й выдаюцца законы дзеля нармавання жыцця й працы. Дзеецца гэтак і ў Польскім Гаспадарстве. Дык думаем, што не ад рэчы будзе хоць крыху пазнаёміцца з гэнымі законамі.

Аб даставах

І так польскі парламэнт нядаўна прыняў закон аб агульным абавязку даставы й арганізацыі народнае гаспадаркі на выпадак вайны. Паводле гэтага закону ўласнікі й кіраўнікі гаспадарак абавязаны падаваць розныя інфармацыі аб сваіх прадуктах, машынах, снасьцях, жывёле і г. д. Паводле гэтага закону ўлада можа загадаць гаспадаром, на выпадак патрэбы, так гаспадарыць, як улада ўважае добрым, могуць прыказаць вёсцы йсці на хутары, пераносіць будынкі й інш.

Аб дапамогах

Ад 1 красавіка сёл. увайшоў у сілу закон аб успамогах сем'ям пакліканых у войска (Dz. U. № 29, roz. 196, 1939). Паводле гэтага закону права да ўспамогі належыцца сем'ям жаўнераў, якія адбываюць:

1. чынную вайсковую службу — ў рэзерве, „паспалітым рушэньні“, ці ў памоцніцкай вайскавай службенадатковых чвчэньнях;
2. аснаўную ваенную службу, як ахвотнікі, у часе мабілізацыі, ці вайны, ці ўрэшце ў выпадку патрэбы абароны краю, сьцьверджанай пастановай Рады Міністр;
3. аснаўную ваенную службу падчас мабілізацыі ці вайны, калі зьяўляюцца адзінымі карміцелямі сям'і.

Сям'ёй жаўнера, якая мае права да атрымоўвання ўспамогі, лічацца: жонка, дзеці шлюбныя й няшлюбныя, пасынкі й пачарыцы, бацькі, браты-сёстры й дзяды. Права да атрымоўвання ўспамогі маюць аднак толькі тыя з названых, хто сапраўды быў на ўтрыманьні пакліканага ў войска. Пры гэтым, калі мова аб дзяцях,

пасынках і братоў-сёстрах, дык яны маюць права да ўспамогі толькі датуль, пакуль ім ня міне 18 гадоў.

Правы на такія ўспамогі пацвярджаюць воласьці, куды трэба кіраваць і просьбы ў гэтай справе. Ведаць пры гэтым трэба, што калі з адной сям'і пайшлі ў войска адначасна не адзін чалавек, а два тры (напр. бацька з сынамі), дык успамогі прызнаюцца толькі за аднаго.

Урэшце што да вышыні самай успамогі. Вот-жа, такая ўспамога аблічана на 60 грашоў у дзень для сям'і аднаасабовай, на 70 гр. — для двуасабовай, на 80 гр. — для трыасабовай і большай.

У тым-жа зборніку законаў (roz. 197) знаходзіцца йшчэ іншы цікавы закон аб высяленьні інстытуцыяў і насельніцтва з „загрожаных абшараў дзяржавы“. Выселена павінна быць (пры наказе) маемасьць грамадзкая й прыватная. На высяленьне казна павінна даць спосабы транспарту. Маемасьць нявывезеная й незабясьпечаная прызначаецца на зьнішчэньне арганамі ўлады й за гэта ўлада мае плаціць. Калі хто аднак не пасьпее сваемаемасьці вывезьці па сваей віне, дык той траціць права да атрыманьня вынагараджэньня.

Аб земляробскай помачы

Ад 11 красавіка сёл. увайшоў у сілу польскі закон аб „земляробскай самапомачы“ („Samorotnos rolna“ Dz. U. R. P. № 32, roz. 209, 11. IV. 39). Закон гэты, як і папярэдні закон аб даставах („o świadczeniach rzeczowych“), мае за заданьне падтрымаць земляробскія гаспадаркі, або прыгатаваць іх на выпадак, калі-б ім гразіў нейкі недастатак з прычыны ваеннага палажэньня. Выразна кажучы, закон гэты прадбачыць:

1. узаемную помач у форме рабочих рук;
2. пазычаньне цяглай сілы (коняў), вупражы (і вазоў), земляробскай снасьці й машынаў;
3. супольнае абрабляньне зямлі, дагляд і забесьпячэньне ўраджаяў.

Акрамя гэтага самапомаччу

Paštovaja skrynka

R. Rataju: Prystanyja mataryjaly, nažal, slabyja j da druku nie padchodzias. Adrys žmianili.

S. Marsu: Karespandencyju vykarystajem. Vieršy slabyja. Knižku možacie addač za 1.50 zł. Probnyja numary vysylajem. Z pryčyny ciarpieńniaŭ, jakija musili Vy pierazyč, pasyłajem Vam ščyry spahad.

Anicie: Apaviadańnie Vaša pačniom drukavač ad nastupnaha numaru.

P. Hranitu: Adkaz vystany pišmom. Vieršy budziem, u mieru mahčymašci, drukavač.

V. D. Artykuł: Vaš nadrukujem i prosim pišač časčiej.

M. B. Patrebnyja mataryjaly budziem staracca vyslač. Žyčciapis ks. A. Stankieviča chutka budzie pryrychtavany. Horš z inšymi, bo jany nidzie dasiul nie publikavany j nie apracavanyja, dy z hetym možna jašče pačakač. Pryvitańnie!

Zvanaru: žmies Vašych tvoraŭ wielmi dobry, nažal, apracavanyja jany slaba. Padpišku atrymali. Dziakujem!

Mišut: Vieršy slabyja. Karespandencyju nadrukujem i prosim pišač ich časčiej.

Stachaŭcu: Vieršy slabyja j da druku nie padchodzias. Karespandencyju vykarystajem i prosim pišač časčiej. „šl. Moł.“ budziem vysylač. Za dobryja slovy ščyraraja padziaka.

M. Kancavomu: Mataryjaly časťkova vykarystajem i prosim pišač časčiej. „šl. Moł.“ budziem vysylač.

I. Roliku i Š. Jakim: Hrošy atrymali. Prošbu spaŭniajem.

можа быць абняты матар'ял сяўбовы (сяўбовае насенне) і паша.

Паводле закону, самапомач гэтка не павінна быць дармовай: хто карыстае з нечыйяй помачы, павінен за гэту помач заплаціць — грашмі, працай ці самымі прадуктамі земляробства. Але гэты самы закон прадбача, што калі нехта сапраўды ня можа такой помачы адплаціць, дык тады абавязак помачы такоў раскладаецца на цэлую вёску. Урэшце, важным ёсьць пры ўсім гэтым, хто такой самапомаччу мае кіраваць. Вот-жа закон прадбача на гэта так званана „вейскага пшодовніка“, якога назначае адміністрацыя, ці йнакш кажучы — паведавы стараста. Натуральна, што ад асобы такога „пшодовніка“ шмат залежа й таму трэба старацца высуваць на гэта становішча чалавека разумнага. Магчыма гэта там, дзе асобу „пшодовніка“ выбірае й прадстаўляе старасьце да сьцьверджаньня мясцовай фахова-земляробскай арганізацыя („кулко рольнічэ“) ці нейкая коопэратыва.

„Шлях Моладзі“ друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны ў Вільні (Завальная вул. 1—2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шутовіча.

Адрыс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2). „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ выходзіць два разы ў месяц: 5 і 25. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес. — 75 гр. Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ўдвай даражэй. — Нумар каотатэкі „przekazu rozrachunkowego“ 59.

Wydawca: „Bielpres“.
Выдавец: „БЕЛПРЭС“.

Drukarnia Białoruska im. Franciszka Skaryny — Wilno, ul. Zawalna 1

Redaktor: J. Najdziuk.
Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.

